

Katholiek anno 2005

Religiositeit, identiteit en
houding ten aanzien van de KRO

Rapport nr. 544

december 2005

drs. Joris Kregting
dr. Ton Bernts

KASKI
onderzoek en advies over religie en samenleving

Toernooiveld 5
6525 ED Nijmegen
Postbus 6656
6503 GD Nijmegen
tel. (024) 365 35 31
fax: (024) 365 34 85
www.ru.nl/kaski
info@kaski.ru.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Religiositeit van katholieken.....	4
2.1	Geloof.....	4
2.2	Religieuze activiteiten.....	5
2.3	Samenvatting.....	6
3	Katholieke identiteit.....	8
3.1	Identiteit gelovige katholieken.....	8
3.2	Identiteit niet-gelovige katholieken.....	10
3.3	Samenvatting.....	11
4	Houding t.o.v. KRO.....	13
4.1	Houding t.o.v. KRO.....	13
4.2	Samenvatting.....	14
5	Conclusie.....	15

1 Inleiding

Er zijn in ons land circa 4,6 miljoen katholieken, personen die katholiek gedoopt zijn. De kerkelijke participatie onder hen daalt al jaren. De groep katholieken zonder sterke kerkelijke binding wordt daarmee steeds groter. Hoe staan zij tegenover hun katholieke *roots*, tegenover geloof en kerk?

In opdracht van KRO/RKK heeft het KASKI de religiositeit en identiteit van de Nederlanders met een katholieke achtergrond nader onderzocht.

De volgende vragen staan centraal:

- Hoeveel Nederlanders die van huis uit katholiek zijn, voelen zich nog verbonden met geloof en kerk, en op welke wijze?
- Hoe beleven gelovige en niet-gelovige katholieken hun katholieke identiteit?
- Wat vinden katholieken van de KRO als katholieke omroep?

Om de vragen te beantwoorden is een telefonische enquête uitgevoerd onder bijna 400 Nederlanders die katholiek zijn gedoopt. Op basis van CBS-gegevens is enigszins bijgewogen op leeftijd en opleidingsniveau, zodat de gegevens een representatief beeld geven van de gedoopte katholieken in Nederland.

De resultaten worden in tabel- en grafiekvorm weergegeven. Aan het einde van ieder hoofdstuk volgt een samenvatting van de resultaten. Hoofdstuk 2 geeft de verbondenheid met geloof en kerk weer; in hoofdstuk 3 wordt de katholieke identiteit van gelovige en niet-gelovige katholieken beschreven; in hoofdstuk 4 de opvattingen over de KRO als katholieke omroep. Bij de resultaten is gekeken naar de invloed van leeftijd, en incidenteel ook van kerkgang. In hoofdstuk 5 besluiten we met een bespreking van de voornaamste resultaten.

2 Religiositeit van katholieken

2.1 Geloof

tabel 2.1 Geloof (in %; n = 398)

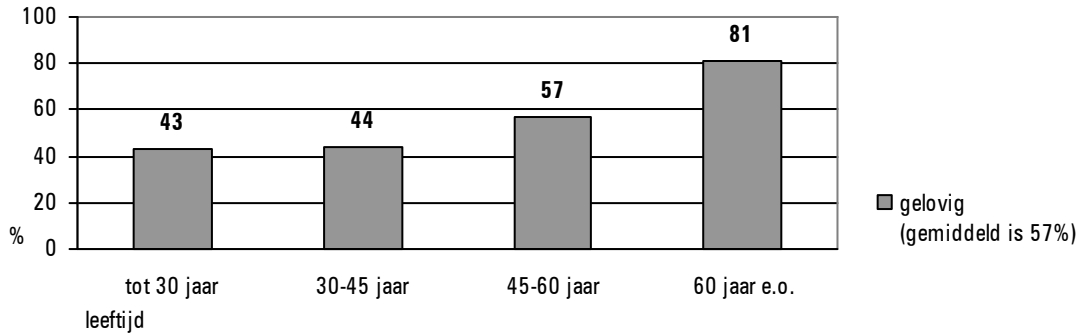
Beschouwt u zichzelf als gelovig katholiek?	%
ja, beslist wel	28
ja, enigszins	29
nee, eigenlijk niet	22
nee, beslist niet	21
totaal	100

Naar leeftijd

Gelovig = 'ja, beslist wel' en 'ja, enigszins'.

Verschillen significant ($p < .05$):

figuur 1.1 Geloof katholieken, naar leeftijd (in %; n = 398)

2.2 Religieuze activiteiten

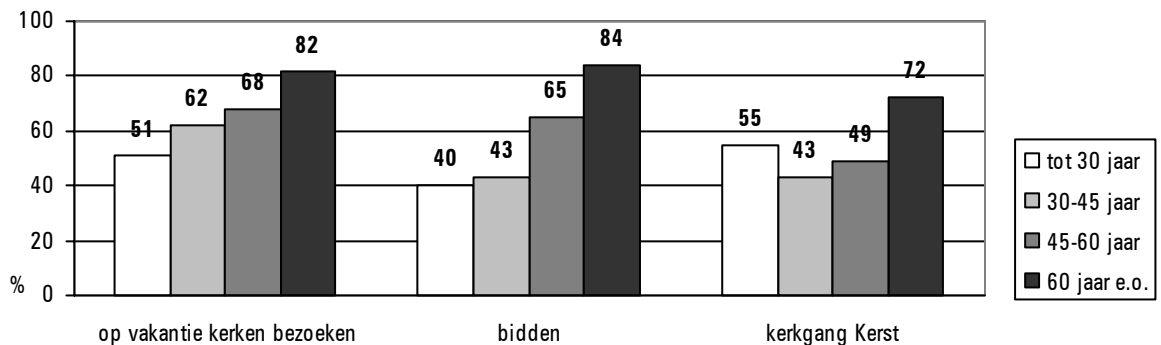
tabel 2.2 Religieuze activiteiten katholieken (in %; n = 398)

Activiteit	%
op vakantie kerken bezoeken	67
bidden	60
kerkgang Kerstmis	55
financiële bijdrage parochie	55
thuis altaartje met heiligbeelden of kaarsen	23
regelmatige kerkgang (min. één keer per maand) ¹	13

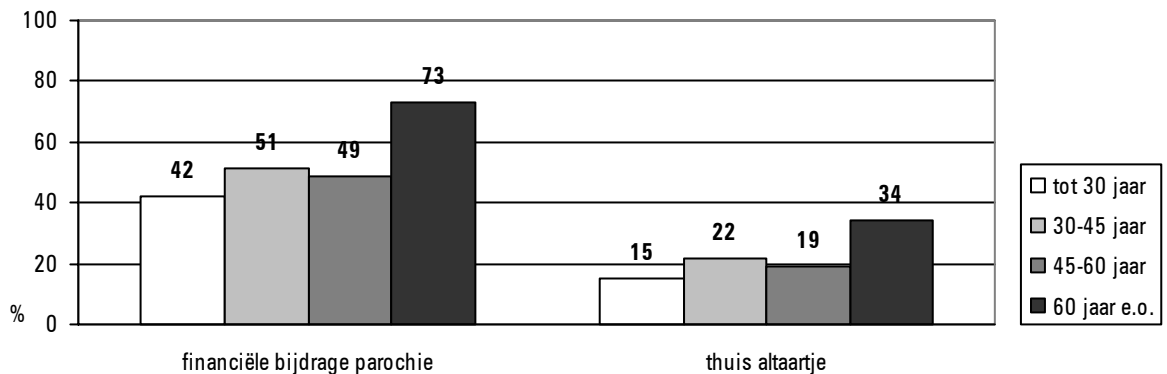
Naar leeftijd

Verschillen significant ($p < .05$):

figuur 2.2 Religieuze activiteiten katholieken, naar leeftijd (in %; n = 398)

figuur 2.2 (vervolg) Religieuze activiteiten katholieken, naar leeftijd (in %; n = 398)

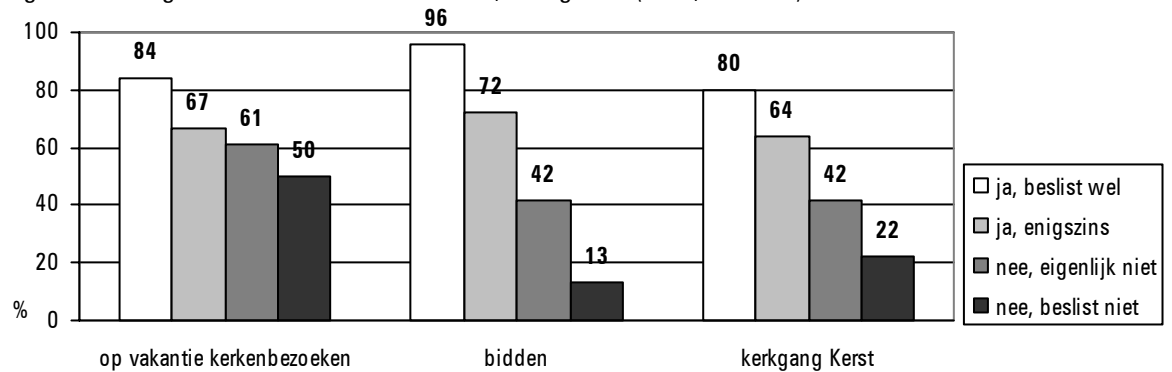

¹ Dit percentage is niet afkomstig uit dit onderzoek maar komt uit gegevens van het KASKI. Volgens KASKI-cijfers ging in 2004 11 à 12% van de katholieken van zeven jaar en ouder regelmatig naar een kerkelijke viering (minimaal één keer per maand). Omdat dit rapport uitspraak doet over de katholieken vanaf 18 jaar (en de kerkelijke participatie van kinderen tussen de 7 en 18 jaar gemiddeld waarschijnlijk lager ligt), schatten we in dat 13% van de katholieken vanaf 18 jaar regelmatig een kerkelijke viering bezoekt.

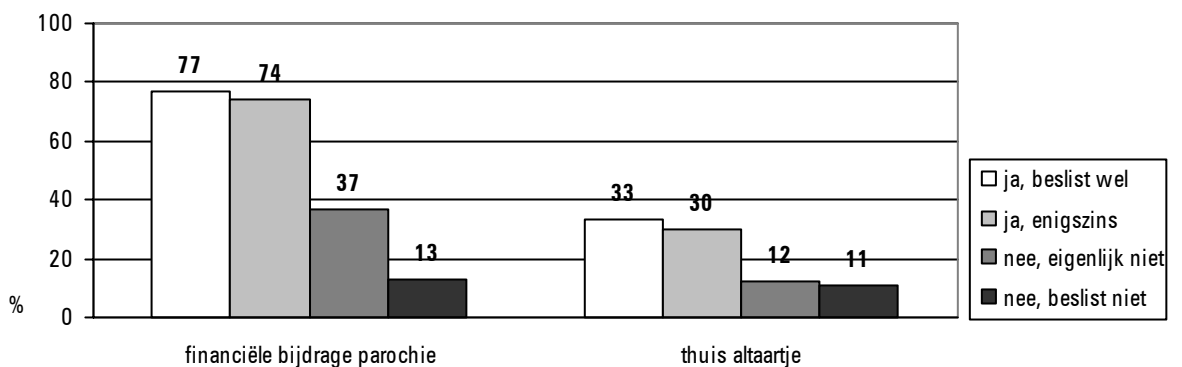
Naar geloof

Verschillen significant ($p < .05$):

figuur 2.3 Religieuze activiteiten katholieken, naar geloof (in %; n = 398)

figuur 2.3 (vervolg) Religieuze activiteiten katholieken, naar geloof (in %; n = 398)

2.3 Samenvatting

57% van de katholieken beschouwt zichzelf als gelovig katholiek: 28% beslist en 29% enigszins; 21% vindt zich beslist niet gelovig. De katholieken van 60 jaar en ouder beschouwen zichzelf het vaakst gelovig (enigszins en beslist), namelijk 81% van deze groep. Bij de groep 45-60 jaar is dit percentage 57%, onder de 45 jaar 44%.

Tweederde van de katholieken bezoekt op vakantie kerken, en zes van de tien katholieken bidt wel eens. Bijna evenveel katholieken gaan met Kerstmis naar de kerk en geven een financiële bijdrage aan de parochie (55%). Bijna een kwart van de katholieken heeft thuis een altaartje met heiligbeelden of met kaarsen. Het aantal katholieken dat minimaal één keer per maand een kerkelijke viering bezoekt, is 13%.

Onderscheid naar leeftijd resulteert in twee algemene bevindingen:

- Hoe jonger men is, hoe minder religieuze activiteiten.
- De groep 60-plussers springt er wat religieuze activiteiten duidelijk in positieve zin uit. Zowel bidden, kerkgang met Kerstmis als het geven van geld aan de parochie wordt door 70 tot 80% van deze oudere katholieken gerapporteerd, tegen ongeveer de helft van de katholieken onder de 60 jaar.

Onderscheid naar geloof laat zien dat:

- Hoe minder gelovig, hoe minder religieuze activiteiten.
- Ook onder een deel van de niet-gelovige katholieken zijn er religieuze activiteiten.

Ongeveer tweevijfde van de katholieken die zich 'eigenlijk niet' gelovig katholiek beschouwt, bidt wel eens, bezoekt met Kerstmis een kerkelijke viering en geeft geld aan de parochie. Zelfs onder de katholieken die aangeven beslist niet-gelovig te zijn, is er nog een groep (10-20%) die dit doet. Met name het bezoeken van kerken tijdens de vakantie blijft bepaald niet beperkt tot gelovige katholieken; ook de helft van de overtuigd niet-gelovigen doet dit.

3 Katholieke identiteit

Wat betreft de katholieke identiteit is de groep katholieken opgesplitst in een groep gelovige katholieken (zij die zichzelf beslist wel of enigszins gelovig katholiek beschouwen) en niet-gelovige katholieken (zij die zichzelf eigenlijk niet of beslist niet als gelovig katholiek beschouwen).

3.1 Identiteit gelovige katholieken

tabel 3.1 Verbondenheid met katholicisme (% mee eens*; n = 215-226)

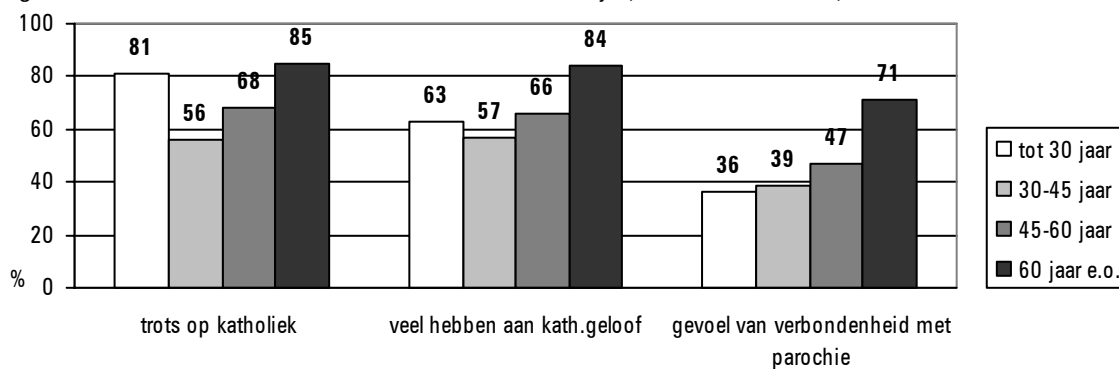
Stelling	%
Ik ben er trots op dat ik katholiek ben	74
Ik heb veel aan mijn katholieke geloof	70
Ik voel me verbonden met de parochie	53
Ik voel me verbonden met andere katholieke organisaties zoals de KRO of katholieke scholen	47
Ik voel me verbonden met de paus	30
De grote belangstelling voor de begrafenis van de paus heeft mij gesterkt in mijn geloof	19

* Slechts een klein deel van de gelovige katholieken antwoordde 'weet niet' op bepaalde stellingen. Zij zijn uit de analyse gehaald.

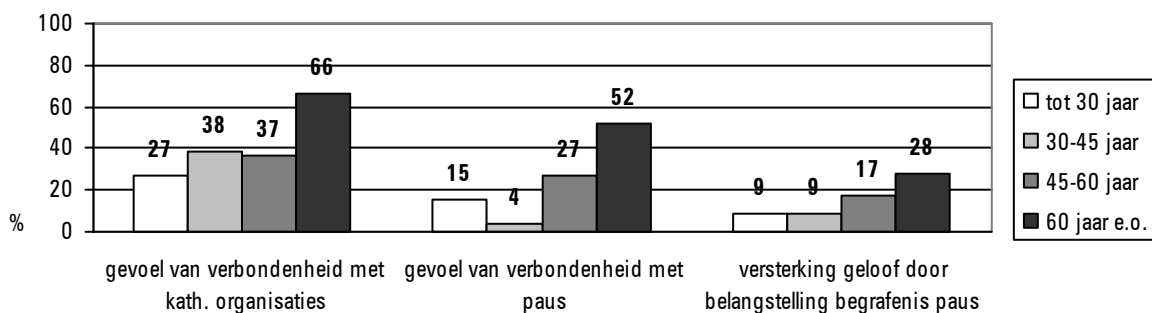
Naar leeftijd

Verschillen significant ($p < .05$):

figuur 3.1 Verbondenheid met katholicisme, naar leeftijd (in %; n = 215-227)

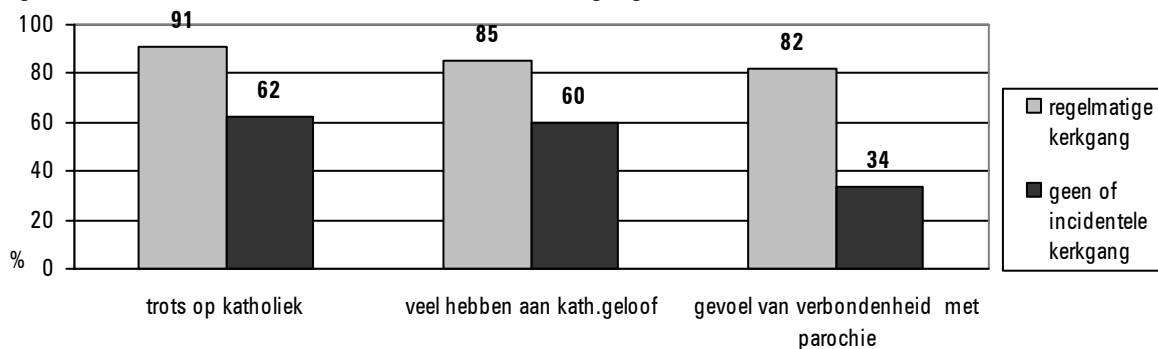
figuur 3.1 (vervolg) Verbondenheid met kath., naar leeftijd (in %; n = 215-227)

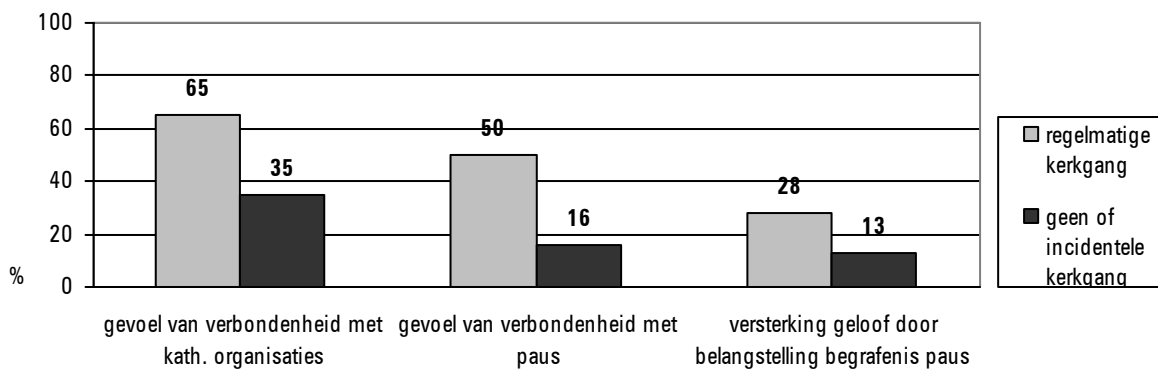
Naar kerkgang

Verschillen significant ($p < .05$):

figuur 3.2 Verbondenheid met katholicisme, naar kerkgang (in %; n = 215-227)

figuur 3.2 (vervolg) Verbondenheid met kath., naar kerkgang (%; n = 215-227)

tabel 3.2 Het katholieke geloof in heden en toekomst (% mee eens*; n = 215-226)

Stelling	%
Ik zie de toekomst van de katholieke kerk in Nederland somber in	76
Ik vind het moeilijk om mijn geloof onder woorden te brengen	48
Je kunt nu makkelijker voor je geloof uitkomen dan een paar jaar geleden	34

* Slechts een klein deel van de gelovige katholieken antwoordde 'weet niet' op bepaalde stellingen. Zij zijn uit de analyse gehaald.

3.2 Identiteit niet-gelovige katholieken

tabel 3.3 Verbondenheid met katholicisme (% mee eens*; n = 150-167)

Stelling	%
Ik sta niet volstrekt afwijzend tegenover het katholieke geloof	82
Ik ben trots op mijn katholieke afkomst	33
Al geloof ik niet meer, katholiek is voor mij nog steeds een levensgevoel	31
Katholiek betekent nog steeds iets voor me	30
De paus is iemand die belangrijke dingen zegt.	27
Als ik nu jonge kinderen zou hebben, zou ik ze het liefst naar een katholieke basisschool sturen	23
De dood van de paus heeft mij weer meer bewust gemaakt van mijn katholieke achtergrond	3

* Slechts en klein deel van de niet-gelovige katholieken antwoordde 'weet niet' op bepaalde stellingen. Zij zijn uit de analyse gehaald.

tabel 3.4 Rol van godsdienst en rooms-katholieke kerk in de maatschappij (% mee eens*; n = 150-167)

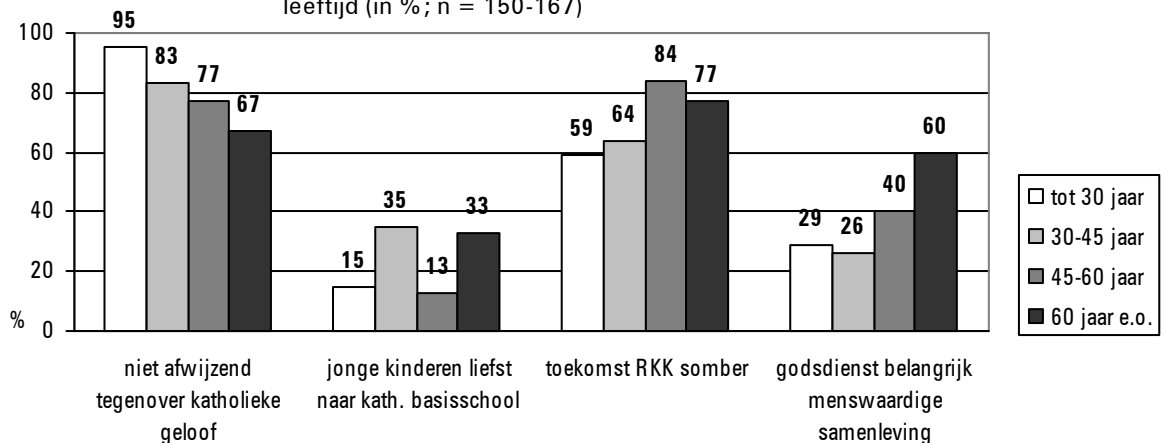
Stelling	%
Godsdienst zaait eigenlijk vooral verdeeldheid tussen de mensen	76
Ik zie de toekomst van de katholieke kerk in Nederland somber in	70
Godsdienst is belangrijk voor een menswaardige samenleving	35

* Slechts en klein deel van de niet-gelovige katholieken antwoordde 'weet niet' op bepaalde stellingen. Zij zijn uit de analyse gehaald.

Naar leeftijd

Verschillen significant ($p < .05$):

figuur 3.3 Verbondenheid katholicisme en rol godsdienst in maatschappij, naar leeftijd (in %; n = 150-167)

3.3 Samenvatting

Gelovige katholieken

Driekwart van de gelovige katholieken is er trots op dat men katholiek is. Dit beeld is in overeenstemming met de lage percentages gelovige katholieken die aangeven zich soms te schamen voor hun katholieke geloof (12%) en die in contact met niet-gelovigen liever niet praten over hun geloof (21%).

70% van de gelovige katholieken geeft aan dat men veel heeft aan hun geloof. De helft van de gelovige katholieken voelt zich verbonden met de parochie en een even groot deel met organisaties als de KRO.

Iets minder dan eenderde van de gelovige katholieken voelt zich verbonden met de paus. Eenvijfde van de gelovige katholieken is door de grote belangstelling voor de begrafenis van de paus gesterkt in het geloof.

Driekwart van de gelovige katholieken ziet de toekomst van de katholieke kerk in Nederland somber in. De helft van de gelovige katholieken heeft moeite met het onder woorden brengen van hun geloof.

Maakt men onderscheid naar leeftijd, dan blijken vooral jonge (onder de 30 jaar) en oudere (60 jaar en ouder) katholieken trots op hun katholieke identiteit (meer dan 80%). Van de leeftijdscategorieën daartussenin is overigens ook een meerderheid trots. Een gevoel van verbondenheid met de parochie, katholieke organisatie en de paus komt onder gelovige katholieken vooral voor bij 60-plussers. Van de gelovige katholieken onder de 60 jaar voelt 'slechts' een kwart tot de helft zich verbonden met de parochie en katholieke organisaties. De verbondenheid van de katholieken onder de 60 jaar met de paus is gering, vooral onder de leeftijdscategorie 30-45 jarigen (4%).

Gelovige katholieken die regelmatig naar de kerk (minimaal één keer per maand) gaan, zijn trotser op hun katholieke identiteit en hebben vaker veel aan hun geloof dan gelovige katholieken die niet of maar af en toe naar de kerk gaan. Nog sterker zijn de verschillen wat betreft de verbondenheid met de katholieke kerk en met katholieke organisaties. Ruim viervijfde van de kerkse katholieken voelt zich verbonden met de parochie, tweederde met katholieke organisaties en de helft met de paus. Bij de niet-kerkse katholieken voelt eenderde zich verbonden met de parochie, iets meer dan eenderde met katholieke organisaties en eenzesde met de paus.

Een opvallend resultaat is verder dat er geen verschillen zijn tussen kerkse en niet-kerkse katholieken wat betreft het onder woorden brengen van het geloof. Ook de helft van de kerkse katholieken heeft problemen zijn geloof te verwoorden. Kennelijk draagt het bijwonen van vieringen hiertoe niet zonder meer bij.

Niet-gelovige katholieken

Slechts een klein deel van de niet-gelovige katholieken (18%) wil niets meer met het katholieke geloof te maken hebben. De rest (82%) staat dus niet afwijzend tegenover het katholieke geloof.

Voor ongeveer eenderde van de niet-gelovige katholieken heeft het katholicisme nog echt een betekenis in het leven. Het fungeert als een soort levensgevoel. Een even groot deel van de niet-gelovige katholieken is nog trots op hun katholieke afkomst. Bijna een kwart zou hun jonge kinderen het liefst naar een katholieke basisschool sturen.

Ongeveer tweederde van de niet-gelovige katholieken benadrukt de problematische kanten van godsdienst en geloof. Zij vinden dat godsdienst vooral verdeeldheid zaait tussen de mensen en voor hen is godsdienst ook niet belangrijk voor een menswaardige samenleving. 70% van de niet-gelovige katholieken ziet de toekomst van de rooms-katholieke kerk in Nederland somber.

Het percentage niet-gelovige katholieken dat niets meer met het katholieke geloof te maken wil hebben, is zeer gering onder de jonge (onder de 30 jaar) niet-gelovige katholieken (5%) maar loopt op tot eenderde bij de oudere niet-gelovige katholieken (vanaf 60 jaar). Kennelijk zit in deze oudere groep nogal wat 'oud zeer'. De oudere niet-gelovige katholieken vinden in vergelijking met de andere leeftijdscategorieën wel vaker dat godsdienst belangrijk is voor een menswaardige samenleving.

Opvallend is dat niet-gelovige katholieken tussen de 30 en 45 jaar (de leeftijdscategorie waarin men veel ouders met jonge kinderen mag verwachten) vaker (35%) jonge kinderen het liefst naar een katholieke basisschool sturen dan de leeftijdscategorieën net onder en boven hen (ongeveer 14%).

4 Houding t.o.v. KRO

4.1 Houding t.o.v. KRO

tabel 4.1 Houding t.o.v. KRO (% mee eens*; n = 228-380)

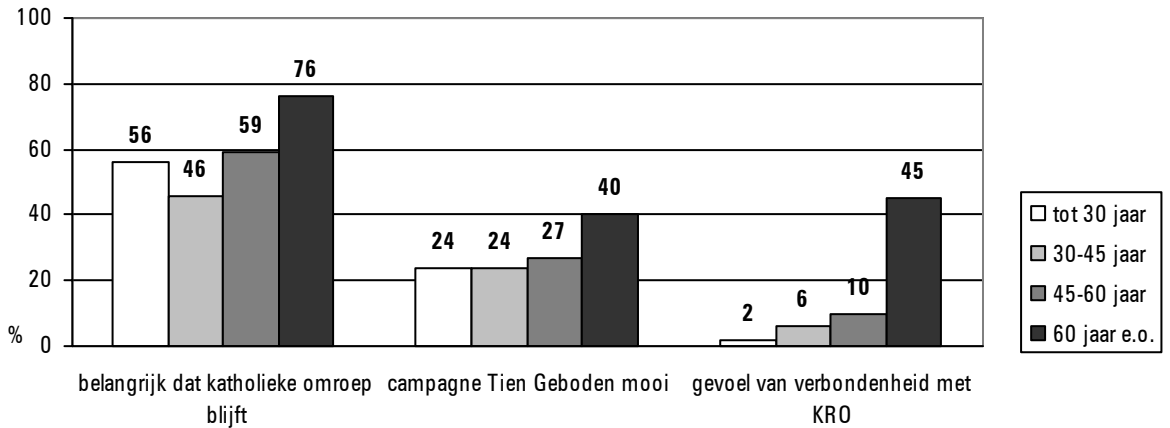
Stelling	weet			totaal
	ja	nee	niet	
Ik vind de KRO een omroep die goede programma's maakt	61	16	23	100
Ik vind het belangrijk dat er een katholieke omroep blijft	59	36	5	100
Ik vind de KRO voldoende herkenbaar als een katholieke omroep	58	26	16	100
Ik vind dat de publieke omroepen beter kunnen fuseren	35	43	22	100
Ik vind de KRO een omroep die goede reclame maakt voor katholiek-zijn	33	34	33	100
Ik vind de KRO-campagne met de Tien Geboden mooi	29	29	42	100
Ik voel me verbonden met de KRO	17	79	4	100
Ik beleef het 'katholiek-zijn' meer bij de KRO dan in de kerk	10	81	9	100

Naar leeftijd

Percentage 'weet niet' is in alle leeftijdscategorieën ongeveer even groot.

Verschillen significant ($p < .05$):

figuur 4.1 Houding t.o.v. KRO, naar leeftijd (% ja; n = 228-380)

4.2 Samenvatting

Ongeveer 60% van de katholieken vindt de KRO een omroep die goede programma's maakt. Eenzesde van de katholieken vindt dit niet, de rest (bijna een kwart) weet niet voldoende welke programma's de KRO maakt om dit te kunnen beoordelen.

Eveneens 60% van de katholieken vindt de KRO een omroep die voldoende herkenbaar katholiek is. Een kwart vindt dit niet en de rest kan hierover geen uitspraak doen. De KRO-campagne met de Tien Geboden werd door evenveel katholieken (29%) mooi als niet-mooi gevonden. Ongeveer tweevijfde van de katholieken kent de campagne niet. Ook ten aanzien van de stelling dat de KRO goede reclame maakt voor het katholiek-zijn, zijn er evenveel katholieken (33%) die dit wel en niet vinden. Eenderde van de katholieken weet hier niet op te reageren.

Het relatief grote aantal respondenten dat genoemde vragen over de KRO niet kan beantwoorden, duidt erop dat het eigen profiel van de omroep lang niet bij iedereen duidelijk is.

Ongeveer 60% vindt het belangrijk dat er een katholieke omroep blijft. De meeste andere katholieken vinden dat de publieke omroepen beter kunnen fuseren (35%).

Slechts een klein deel van de katholieken (17%) voelt zich persoonlijk verbonden met de omroep en bij een nog kleiner deel (10%) wordt het katholiek-zijn meer bij de omroep dan bij de kerk gevoeld.

De campagne met de Tien Geboden wordt door de katholieken van 60 jaar en ouder vaker mooi gevonden (40%) dan de katholieken onder de 60 jaar (gemiddeld rond de 25%). Voor alle leeftijdsgroepen geldt dat ongeveer 40% de campagne niet kent en dus ook geen beoordeling kan geven.

Verbondenheid met de KRO komt voornamelijk voor bij de katholieken van 60 jaar en ouder. Bijna de helft van deze leeftijdsgroep voelt zich verbonden met de omroep. Onder de 60 jaar zijn er maar weinig katholieken die zich verbonden voelen met de KRO. Oudere katholieken vinden het ook belangrijker dat er een katholieke omroep blijft bestaan.

5 Conclusie

Hoeveel Nederlanders die van huis uit katholiek zijn, voelen zich nog verbonden met geloof en kerk, en op welke wijze?

- 57% van katholieken is meer of minder gelovig, slechts 21% zegt beslist niet gelovig katholiek te zijn. De groep gelovigen houdt de band met de kerk in stand, zij het veelal via een beperkte participatie.
- Religiositeit blijkt sterk leeftijdsgebonden, en met name de groep van 60-plussers is sterk religieus. Toch is ongeveer ook de helft van katholieken onder de 60 jaar ‘religieus’ actief, dat wil zeggen dat ze bidden, op vakantie kerken bezoeken, met Kerstmis naar de kerk gaan en/of een financiële bijdrage geven. Regelmatige kerkgangers zijn het echter veel minder.
- Niet gelovig katholiek betekent niet dat men ook niet religieus actief is. Ongeveer 40% van de groep die aangeeft ‘eigenlijk niet gelovig’ te zijn, bidt wel eens, bezoekt met Kerstmis de kerk en geeft geld aan de parochie. Het percentage dat in vakanties kerken bezoekt, ligt zelfs op 60%. Deze resultaten laten zien dat religiositeit en spiritualiteit ruim gezien moeten worden, en zich los van geloofsinhouden kunnen uiten in bepaalde praktijken.

Hoe beleven gelovige en niet-gelovige katholieken hun katholieke identiteit?

- Gelovige katholieken zijn over het algemeen trots op hun geloof en hebben er veel aan. De band met de lokale kerk is ook aanzienlijk, met de wereldkerk in de persoon van de paus maar betrekkelijk. Gelovige Nederlandse katholieken zijn niet bij uitstek ‘paus-minded’.
- Ouderen en kerkgangers zijn in het algemeen trotser en meer verbonden met de kerk. Opvallend is dat de jongste groep gelovige katholieken zo trots en content is met zijn geloof.
- De helft van de kerkse katholieken heeft problemen zijn geloof te verwoorden. Kennelijk draagt het bijwonen van vieringen hiertoe niet zonder meer bij.
- Ongeveer eenderde van de niet-gelovige katholieken heeft nog een katholiek levensgevoel. Voor hen heeft het katholiek-zijn zeker nog betekenis. Slechts een kleine groep van de niet-gelovige katholieken heeft definitief afstand genomen van het geloof. Met name bij de ouderen zit nogal wat ‘oud zeer’.
- Er heerst onder veel katholieken, zowel gelovig als niet-gelovig, een sterk pessimisme over de toekomst van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland.

Wat vinden katholieken van de KRO als katholieke omroep?

- Allereerst blijkt dat het eigen profiel van de KRO (en waarschijnlijk ook van andere omroepen) lang niet bij iedereen duidelijk is.
- De meerderheid vindt de KRO een omroep die goede programma's maakt en voldoende herkenbaar is als katholieke omroep. De meningen over de KRO -campagne met de Tien Geboden zijn verdeeld. Ongeveer 60% vindt het belangrijk dat er een katholieke omroep blijft. De andere katholieken vinden dat de publieke omroepen beter kunnen fuseren.
- Verbondenheid met de KRO komt voornamelijk voor bij de katholieken van 60 jaar en ouder.